

UTKAST

Planprogram Kommuneplanens samfunnsdel

Sirdal

INNHold

1. HVA ER ET PLANPROGRAM?	3
2. HVA ER KOMMUNEPLANEN?	4
3. FØRINGER	5
3.1. Nasjonale føringer	5
3.2. Regionale føringer	6
3.3. Kommunale føringer	6
4. UTFORDRINGER OG MULIGHETER FOR SIRDAL KOMMUNE	7
4.1. FNs bærekraftsmål	7
4.2. Utviklingstrekk	7
5. MEDVIRKNING OG INFORMASJON I ARBEIDET	8
5.1. Hvorfor medvirkning?	8
5.2. Hvem skal medvirkningen rettes mot?	8
5.3. Verktøy i medvirkningen	8
6. ORGANISERING OG FREMDRIFT	10
6.1. Organisering	10
6.2. Fremdrift	10
7. VIKTIGE DOKUMENTER	11

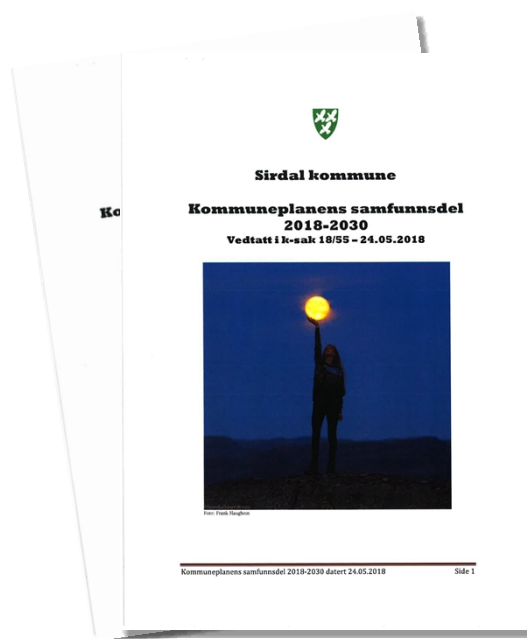

1. HVA ER ET PLANPROGRAM?

For alle regionale planer og kommuneplaner, skal det utarbeides et planprogram som grunnlag for arbeidet, jf. plan- og bygningsloven § 4-1. Planprogrammet er på mange måter veikartet for kommunen, når kommuneplanen skal utformes. Dette planprogrammet legger rammene for rullering av kommuneplanens samfunnsdel i Sirdal.

Planprogrammet beskriver formålet med kommuneplanarbeidet og hvordan den skal utarbeides.

Planprogrammet er et verktøy for medvirkning, og skal sikre at alle interesserte får mulighet til å komme med innspill og synspunkter før forslag til kommuneplanen utarbeides. Planprogrammet tar for seg Sirdal kommune sine utviklingstrekk og temaområder for videre arbeid, fremdriftsplan, og hvordan interessenter skal involveres i planarbeidet.

2. HVA ER KOMMUNEPLANEN?

Alle kommuner skal ha en kommuneplan, bestående av en samfunnsdel og en arealdel. Kommuneplanen er kommunens overordnende styringsdokument for samfunnsutvikling og arealbruk. Samfunnsplanen skal ikke detaljstyre, men sette strategiske mål og retning for samfunnsutviklingen.

HVORFOR HAR VI EN KOMMUNEPLAN?

Kommunen har både et lovpålagt ansvar for å levere velferdstjenester, og et bredere mandat som samfunnsutvikler. Staten setter rammene gjennom lover, forskrifter og økonomiske føringer, men innenfor disse kan kommunestyret selv velge hvordan oppgavene løses. Kommuneplanen er hovedverktøyet for å omsette dette handlingsrommet til konkret politikk: Samfunnsdelen formulerer mål, prioriteringer og strategier for tjenesteutvikling og lokalsamfunn, mens arealdelen sikrer at arealbruken legger til rette for å realisere målene. På denne måten fungerer kommuneplanen som bindeleddet mellom statlige føringer, lokal politisk vilje og praktisk gjennomføring.

Samfunnsdelen peker ut prioriterte satsingsområder, mål og strategier og skal være et overordnet styringsdokument for kommunens andre planer og strategier.

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder også overordnede arealstrategier som klargjør kommunens langsiktige arealpolitikk. Arealstrategiene følges opp i kommuneplanens arealdel.

En arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk og hvordan nasjonale og regionale føringer og mål skal følges opp. Når arealstrategien legges til grunn for revisjon av kommuneplanens arealdel, bidrar dette til at areal- og samfunnsutviklingen ses i sammenheng. (Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027).

SIRDAL KOMMUNES GJELDENE SAMFUNNSDEL

Sirdal kommune sin gjeldende samfunnsdel ble vedtatt 24.05.2018. Dokumentet innehar flere satsingsområder og mål for perioden 2018-2030, samt en rekke strategier for å oppnå målene.

HVORFOR SAMFUNNSDELEN I SIRDAL SKAL RULLERES

Formålet med rulleringen er å sikre at kommuneplanens samfunnsdel er oppdatert, relevant og et godt styringsdokument for å ta kommunen i ønsket retning.

Fra nasjonalt hold, påpekes viktigheten av å ha oppdaterte planverk. Det skal legges til rette for ønsket utvikling, samtidig som planleggingen ikke skal gjøres mer omfattende enn nødvendig. I kommunens vedtatte planstrategi, er det vurdert et behov om å rullere kommuneplanens samfunnsdel. Dette er blant annet begrunnet med at gjeldende samfunnsdel er utarbeidet før det i 2019 ble gitt nasjonale og regionale føringer om å legge FNs bærekraftsmål til grunn i planleggingen. Rullering av samfunnsdelen representerer også en mulighet til å oppdatere kunnskapsgrunnlag om kommunen, slik at strategiske beslutninger fattes på rett grunnlag.

3. FØRINGER

3.1. NASJONALE FØRINGER

Hvert fjerde år legger regjeringen frem nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Disse forventningene skal fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Dette fremgår av plan- og bygningsloven § 6-1. Fylkeskommunene og kommunene skal følge opp de nasjonale forventningene i planstrategier og planer, og de skal legges til grunn av statlige myndigheter når de medvirker i planleggingen.

Gjeldende nasjonale forventninger ble vedtatt i juni 2023, og er delt inn i fem deler:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for fremtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunen legger FNs bærekraftsmål, de nasjonale klima- og miljømålene og lokalt selvstyre til grunn for samfunns- og arealplanleggingen, og legger til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn i hele landet.

De nasjonale forventningene ble lagt frem i en tid preget av usikkerhet, og fylkeskommunene og kommunene vil stå overfor vanskelige avgjørelser i årene fremover. Blant disse utfordringene er demografiske endringer, med flere eldre og en lavere andel i yrkesaktiv alder. Tilgangen på arbeidskraft blir mindre, og en større andel av ressursene vil bli bundet opp i å dekke tjenestebehovet.

Nasjonale trender og fremtidsutsikter

Perspektivmeldingen 2024 (Meld. St. 31 (2023-2024)) angir utfordringer som vil bli aktuelle for Norge de neste årene. Oppsummert er disse utfordringene:

- Alderssammensetningen endrer seg. Det skapes ubalanser mellom aldersgruppene.
- Helse- og omsorgssektoren vokser.
- Behovet for beredskap og sikkerhet vokser, som følge av spenninger i verden.
- Utslipp av klimagasser må reduseres.
- Kraftforbruket vil øke mer enn kraftproduksjonen. Dette vil kunne føre til konflikter mellom klima, natur og næringsutvikling.
- Petroleumsproduksjonen vil falle og innebære en omstilling i norsk økonomi og arbeidsmarked.
- Det vil bli behov for en omstilling i arbeidsmarkedet som følge av nedgang i petroleumsrettede næringer og økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester.
- Det blir økte offentlige utgifter, både som følge av befolkningsutvikling og blant annet avtagende tilførsel av petroleumsinntekter. Dette vil føre til et inndekningsbehov i offentlige finanser.
- Dersom kursen ikke justeres, vil utgiftene til velferdsstaten vokse vesentlig mer per år enn inntektene.

3.2. REGIONALE FØRINGER

3.2.1. REGIONPLAN AGDER

Gjennomføringen av Regionplan Agder 2030 er et regionalt samarbeid i fylket. Planens hovedmål er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Hovedsatsingsområdene i regionplanen er:

- Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter
- Verdiskaping og bærekraft
- Utdanning og kompetanse
- Transport og kommunikasjon
- Kultur

I tillegg har planen tre gjennomgående perspektiver som samsvarer med dimensjonene av bærekraft i hovedmålet:

- Næringsutvikling og samarbeid om nye arbeidsplasser
- Levekår, likestilling, inkludering og mangfold
- Klima og miljø

3.2.2. REGIONPLAN LISTER

Regionplan Lister 2030 er et felles styringsdokument for de seks kommunene i Listersamarbeidet. Hovedmålet er å utvikle Lister til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode og likeverdige levekår. Målet og hovedsatsingsområdene i planen samsvarer med målet og hovedsatsingsområdene i Regionplan Agder 2030. Plantema og gjennomgående perspektiver er lagt tett opp til regionplanen for Agder, med mål om å utdype og konkretisere disse for fylkets vestre region.

3.3. KOMMUNALE FØRINGER

Hvert fjerde år skal kommunen utarbeide og vedta en planstrategi for inneværende valgperiode. Planstrategien skal beskrive utviklingstrekk, utfordringer og muligheter, samt vurdere om kommunen har riktige styringsdokumenter for å få til ønsket samfunnsutvikling.

Sirdal kommune sin planstrategi ble vedtatt 19. september 2024, og konkluderer med at kommuneplanen skal rulleres.

Fra politisk hold, er det uttalt at ny kommuneplan skal være «måltrettet og konkret».

4. UTFORDRINGER OG MULIGHETER FOR SIRDAL KOMMUNE

4.1. FNS BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for videre samfunnsplanlegging i Sirdal. Det er flere av målene som er mindre aktuelle i arbeidet, men de tre hovedpilarene skal ligge til grunn: sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

4.2. UTVIKLINGSTREKK

Sirdal er en stor kommune med variert topografi, som gir rike naturressurser og attraktive friluftsområder. Kommunen har hatt høy sysselsettingsgrad og netto innpendling over tid, samt en god økonomi med høye disponible inntekter per innbygger. Samtidig står Sirdal overfor demografiske utfordringer med en aldrende befolkning. Sirdal har et innbyggertall på 1902, som ifølge SSB vil oppleve svak vekst frem til 2030, for så å synke til 1912 i 2050. Aldersbæreevnen vil falle og vil kreve tiltak for å sikre fremtidige velferdstjenester og en positiv utvikling av næringslivet. Kommunen har også forpliktelser overfor staten som må ivaretas, slik som krav om tjenestekvalitet og andre viktige oppgaver. Klimaendringer utgjør en trussel, med økt risiko for naturkatastrofer. Det er en forventning fra overordnede myndigheter å balansere utbygging og vern av natur. I Sirdal finnes det i tillegg motstridende interesser hva gjelder arealbruk, og det er ikke nok arealer til at alle interesser kan imøtekommes.

I lys av overnevnte, vil det understående arbeides videre med i kommuneplanens samfunnsdel:

Demografi

I likhet med resten av landet, står Sirdal overfor en aldrende befolkning med en økende andel eldre og lave fruktbarhetstall. Samtidig er det en betydelig urbanisering hvor flere mennesker flytter til byområder. Dette krever tiltak og må motarbeides.

Tilgang på kompetanse og arbeidskraft

På landsbasis går flere ut av arbeidslivet enn de som kommer inn. Det er avgjørende å tiltrekke og beholde arbeidskraft og kompetanse, for å kunne levere tjenester av forventet kvalitet, og for å ha et positivt næringsliv.

Knapphet på arealressurser

Det er ikke nok arealer i Sirdal til at alle interesser kan imøtekommes. Det finnes motstridende arealinteresser, som blant annet kraft, infrastruktur, landbruk, turisme, hyttebygging og friluftsliv. Samtidig må hensyn til villrein, vern av natur og forventningene til overordnede myndigheter ivaretas.

«Forventningsgapet»

Sentrale hold ber kommunene forberede innbyggerne på at forventningene til det offentlige må ned. Samtidig stiger statens forventninger til kommunen, særlig på kvalitet og rapportering. Sirdal har begrensninger ved manglende bredde og ressurstilgang, sammenliknet med store kommuner. Dette kan føre til et «forventningsgap» mellom kommunens mulighet til å levere, og forventningene fra innbyggere, besøkende og staten. Dette vil kreve tilpasninger. Godt samarbeid for å nå målene er en sentral faktor i denne forbindelse.

5. MEDVIRKNING OG INFORMASJON I ARBEIDET

5.1. HVORFOR MEDVIRKNING?

Medvirkning er et krav i plan- og bygningsloven, og er viktig for å få en best mulig kommuneplan.

Et viktig mål med planprogrammet er å involvere innbyggerne, næringslivet, frivilligheten og regionale myndigheter tidlig i prosessen for å kartlegge hva Sirdalsamfunnet ønsker, og hvordan kommuneplanen kan bidra til dette.

Medvirkning er et verktøy for å gi politikerne best mulig beslutningsgrunnlag i arbeidet med kommuneplanen.

5.2. HVEM SKAL MEDVIRKNINGEN RETTES MOT?

Det er et mål for kommunen å involvere bredt. Alle som ønsker å komme med innspill skal få muligheten til det.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Gjennom planprosessen, vil man velge fora og metoder som antas å være mest hensiktsmessig for å nå ut til de ulike aktørene som skal involveres.

Det er et ønske at både innbyggere, politikere og kommunens ansatte skal få eierskap til planen. Dette vil bidra til å styrke kommuneplanen som styringsverktøy.

5.3. VERKTØY I MEDVIRKNINGEN

Det finnes flere ulike tilnærminger og verktøy man kan benytte i medvirkningsprosessen. Hvilken metode og verktøy som skal benyttes, vil tilpasses tema og den enkelte aktør. Kommunen vil forsøke å hente inn erfaringer fra tilsvarende kommuner, for valg av tilnærming og metode.

Medvirkningen skal gjennomføres effektivt, og alle innspill skal dokumenteres og vurderes i prosessen med utarbeidelse av ny kommuneplanens samfunnsdel.

Under listes opp noen forslag til verktøy og metoder, som vil bli vurdert senere i medvirkningsprosessen (listen er ikke uttømmende):

Fysisk/digital postkasse

En åpen postkasse åpner for at innbyggerne fritt kan komme med innspill knyttet til kommuneplanarbeidet.

Digital medvirkning

Digital medvirkning gjør det mulig for folk å delta i medvirkningen via nettbaserte plattformer, uansett tid og sted. Dette kan blant annet gjøres via kommunens hjemmeside / Sirdal.info hvor man kan dele informasjon og lenker til medvirkningsportaler underveis i prosessen.

Fokusgrupper

En fokusgruppe er en liten, nøye utvalgt gruppe som diskuterer et tema under ledelse av kommunen for å fange opp deltakernes meninger og ideer.

Brukerundersøkelser

Brukerundersøkelser kan gjennomføres på flere måter, blant annet gjennom spørreskjema, workshops, intervju og gjennom sosiale medier.

Sosiale medier

Sirdal kommune er tilstede på de sosiale medieplattformene Facebook og Instagram. Disse vil kunne brukes for å informere om arbeidet, og mulig hente inn innspill fra befolkningen.

Avisartikler

Ved å annonsere arbeidet i lokalavis, vil man kunne nå ut til et stort antall innbyggerne. Her kan man informere om arbeidet og oppfordre befolkningen til å delta i medvirkningen.

Rådsmøter

I kommunen finnes ulike råd som representerer en viktig stemme for ulike grupper i samfunnet. I rådsmøtene vil man kunne diskutere konkrete tema og problemstillinger i kommuneplanen. Viktige råd i Sirdal er: Eldrerådet, Kommunalt råd for personer med nedsatt funksjonsevne, og Sirdal ungdomsråd.

Kafédialog/workshops/arbeidsmøter

Diskusjon og oppgaver i mindre grupper egnet for deltakere som ikke liker å snakke i store forsamlinger, og når det er konkrete problemstillinger eller tema som ønskes drøftet.

6. ORGANISERING OG FREMDRIFT

6.1. ORGANISERING

Kommunedirektøren er eier av arbeidet, som er organisert som et prosjekt. Prosjektgruppen utarbeider plandokumenter og er ansvarlige for prosess og gjennomføring av kommuneplanarbeidet. Prosjektgruppen består av ansatte i stab og plan, samt innleid konsulent.

Politisk styringsgruppe består av tre medlemmer. Det er i tillegg oppnevnt en politisk referansegruppe, som følger prosjektet løpende.

6.2. FREMDRIFT

Fremdriftsplan for kommuneplanarbeidet er vist under. Det er et mål om endelig vedtak for kommuneplanen i januar/februar 2026.

AKTIVITET/ MÅNED	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES	JAN	FEB
Forberedelser												
Utarbeide kunnskapsgrunnlag		10/4										
Utarbeide planprogram		Ultimo april/ primè mai										
Offentlig ettersyn planprogram (6 uker)				12/6								
Vedtak planprogram							18/9					
Utarbeide plan (Medvirkningsprosesser, arbeidsverksted, innspill, politisk forankring, etc.)								15/10				
Utskriving plan												
1. gangs behandling										11/12		
Ettersyn KPS (6 uker)												
Vedtak KPS												Ultimo jan/prim o feb

7. VIKTIGE DOKUMENTER

Kommunal planstrategi, vedtatt 19.09.2024

Kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt 24.05.2018

Budsjett- og økonomiplan 2024-2027

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regionalplan Agder 2030

Regionalplan Lister 2030

Kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens samfunnsdel (2025)